

LIETUVOS SAKRALINĖ DAILĖ

LIETUVOS KULTŪROS TYRIMŲ INSTITUTAS

LIETUVOS SAKRALINĖ DAILĖ

II tomas
ŠIAULIŲ VYSKUPIJA

2 dalis
ŠIAULIŲ DEKANATAS

4 knyga
Raudėnai – Šakyna

Leidinį parengė Lietuvos kultūros tyrimų instituto
Sakralinio meno paveldo skyrius

Tyrimą ir knygos leidybą finansavo:

Lietuvos
mokslo
taryba

Lietuvos mokslo taryba; sutarčių Nr. S-LIP-19-74, S-LIP-23-10

Sudarytojos:

dr. Skirmantė Smilingytė-Žeimienė, dr. Dalia Vasiliūnienė

Redakcinė kolegija:

dr. Darius Baronas, doc. dr. Liudas Jovaiša, dr. Skirmantė Smilingytė-Žeimienė,
dr. Regimanta Stankevičienė, prof. dr. Irena Vaišvilaitė, dr. Dalia Vasiliūnienė

Moksliniai redaktoriai:

dr. Liudas Jovaiša, dr. Regimanta Stankevičienė, dr. Dalia Vasiliūnienė

Recenzentės:

prof. dr. (hp) Aleksandra Aleksandravičiūtė
dr. Eglė Bagušinskaitė

Kalbos redaktorė

Danguolė Straizienė

Vertėja

Ona Stankevičiūtė

Fotografai

Vytautas Balčytis, Povilas Jarmala

Dailininkė

Skaistė Ašmenavičiūtė

Leidinį spaudai rekomendavo

Lietuvos kultūros tyrimų instituto mokslo taryba

© Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2024

© Milda Adamonytė, 2024; © Skaistė Ašmenavičiūtė, 2024; © Vytautas Balčytis,
2024; © Karolina Bukovskytė, 2024; © Asta Giniūnienė, 2024; © Povilas Jarmala,
2024; © Liudas Jovaiša, 2024; © Silvija Slaminskienė, 2024; © Skirmantė Smilingytė-
Žeimienė, 2024; © Regimanta Stankevičienė, 2024; © Gabija Surdokaitė-Vitienė, 2024;
© Dalia Vasiliūnienė, 2024.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-8231-72-4

*Šią knygą skiriame Lietuvos paveldo tyrinėtojai dailės istorikai
dr. Marijai Matusakaitei (1924–2016)*

DĖKOJAME

J. E. Šiaulių vyskupui Eugenijui Bartuliui, Šiaulių dekanui kun. Egidijui Venckui, ekspedicijose daug padėjusiems Šakynos klebonui kun. Stanislovui Žukauskiui, Raudėnų klebonui kun. Tomui Kedušiui ir Pakapės klebonui kun. Donatui Grabažiui.

Esame dėkingi Šiaulių „Aušros“, Nacionaliniam M. K. Čiurlionio dailės ir Lietuvos nacionalinio muziejaus muziejininkams, Šakynos bibliotekos ir buvusio Kultūros paveldo centro Kilnojamųjų objektų skyriaus ir Paveldosaugos bibliotekos darbuotojams, seseriai Reginai Editai Teresiūtei SJE, Raudėnų parapijiečiams Stasei Šimkienei, Irenai Šarkauskaitei-Dobrovolskienei, Vytautui Garbinčiui ir kitiems asmenims, suteikusiems mums vertingos informacijos ir talkinusiems ekspedicijų metu.

TURINYS

Table of contents / 9

Įvadas / 13

RAUDĖNAI

Raudėnų Šv. apaštalo Baltramiejaus bažnyčios istorija | L. Jovaiša / 17

Raudėnų Šv. apaštalo Baltramiejaus bažnyčios ansamblio architektūra | S. Slaminskienė / 35

Šeši altoriai | S. Smilingytė-Žeimienė, R. Stankevičienė / 59

Senieji drožiniai | R. Stankevičienė / 82

Sakykla-klausykla | R. Stankevičienė / 84

Krikštykla | R. Stankevičienė / 87

Vargonai | R. Stankevičienė / 89

Klausykla (I) | R. Stankevičienė / 92

Keturios klausyklos (II) | R. Stankevičienė / 94

Klausykla (III) | R. Stankevičienė / 94

Zakristijos spintos | R. Stankevičienė / 96

Skrynios (I, II) | R. Stankevičienė / 99

Paveikslas „Švč. Mergelė Marija su Vaikeliu“ su karūnomis ir aptaisais | R. Stankevičienė / 101

Paveikslas „Šv. Izidorius“ | A. Giniūnienė / 106

Paveikslas „Rožinio Švč. Mergelė Marija“ | A. Giniūnienė / 109

Paveikslas „Šv. apaštalas Baltramiejus“ su aptaisais | A. Giniūnienė / 111

Paveikslas „Šv. Pranciškaus Asyžiečio stigmatizacija“ | A. Giniūnienė / 114

Paveikslas „Antakalnio Jėzus“ | R. Stankevičienė / 116

Paveikslai „Šv. Ona (Marijos auklėjimas)“ (I, II) | A. Giniūnienė / 117

Paveikslas „Nekaltojo Prasidėjimo Švč. Mergelė Marija“ | A. Giniūnienė / 119

Paveikslai „Švč. Mergelė Marija Sopulingoji“ ir „Ecce Homo“ | A. Giniūnienė / 122

Paveikslas „Šv. Antanas Paduvietis“ | A. Giniūnienė / 124

Dvipusis paveikslas „Pietas“ ir „Šv. Juozapas“ | A. Giniūnienė / 126

Paveikslas „Švč. Jėzus Širdis“ („Kristus Karalius“) | S. Smilingytė-Žeimienė / 127

Kryžiaus kelio stotys | A. Giniūnienė / 129

Litografijos „Pietas“, „Popiežius Leonas XIII“ ir „Sopulingoji Kalvarijos kalno Dievo Motina“ |

S. Smilingytė-Žeimienė / 131

Paveikslėliai „Čenstakavos Švč. Mergelė Marija su Jasna Guros vienuolyno vaizdu“

ir „Čenstakavos Švč. Mergelė Marija“ | D. Vasiliūnienė / 135

Skulptūra „Prisikėlęs Kristus“ | G. Surdokaitė-Vitienė / 136

Skulptūra „Nukryžiuotasis“ (I) | G. Surdokaitė-Vitienė / 139

Skulptūros „Nukryžiuotasis“ (II, III) | G. Surdokaitė-Vitienė / 141

Skulptūra „Nukryžiuotasis“ (IV) | G. Surdokaitė-Vitienė / 143

Skulptūra „Švč. Mergelė Marija Sopulingoji“ | R. Stankevičienė / 145

Rengiamoji skulptūra „Jėzus prie stulpo“ | R. Stankevičienė / 148

Skulptūra „Jėzus neša kryžių“ | R. Stankevičienė / 152

Skulptūra „Šv. Rokas“ | G. Surdokaitė-Vitienė / 155

Skulptūra „Jėzus Nazarietis“ | R. Stankevičienė / 156

Kielikas su patena | D. Vasiliūnienė / 158

Ligonių patena | D. Vasiliūnienė / 160

Komuninė (I) | D. Vasiliūnienė / 160

Komuninė (II) | D. Vasiliūnienė / 161

Monstrancija | D. Vasiliūnienė / 163

Relikvijorius | D. Vasiliūnienė / 165

Šv. Kryžiaus relikvijorius | D. Vasiliūnienė / 167

Šv. Antano Paduviečio relikvijorius | D. Vasiliūnienė / 168

Du altoriaus kryžiai (I) | D. Vasiliūnienė / 169

Altoriaus kryžiai (II, III) | D. Vasiliūnienė / 170
 Dvi žvakidžių poros (I, II) | D. Vasiliūnienė / 171
 Šešiolika žvakidžių (III, IV) | D. Vasiliūnienė / 173
 Šešios gedulinės žvakidės | R. Stankevičienė / 173
 Sietynas | A. Giniūnienė / 174
 Arnotas (I) | G. Surdokaitė-Vitienė / 175
 Arnotas (II) | G. Surdokaitė-Vitienė / 177
 Arnotas (III) | G. Surdokaitė-Vitienė / 178
 Arnotas (IV) | G. Surdokaitė-Vitienė / 180
 Altoriaus užtiesalo fragmentas | G. Surdokaitė-Vitienė / 181
 Sakyklos užtiesalas | R. Stankevičienė / 183
 Šeši kilimai (I–V) ir trys užtiesalai (I, II) | R. Stankevičienė / 183
 Procesijų kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra | G. Surdokaitė-Vitienė / 189
 Pavasarininkų vėliava | M. Adamonytė, K. Bukovskytė / 190
 Procesijų vėliava su paveikslais „Švč. Mergelė Marija Maloningoji“ ir „Švč. Jėzaus Širdis“ | S. Smilingytė-Žeimienė / 192
 Vandeninė | G. Surdokaitė-Vitienė / 194
 Timpanas | R. Stankevičienė / 195
 Stalelis | A. Giniūnienė / 197
 Krėslas ir kėdė | A. Giniūnienė / 198

RĖKYVA

Rėkyvos Šv. Juozapo Darbininko bažnyčios istorija | L. Jovaiša / 201
 Rėkyvos Šv. Juozapo Darbininko bažnyčios architektūra | S. Smilingytė-Žeimienė / 213
 Komuninės (I, II) | D. Vasiliūnienė / 224
 Monstrancija | D. Vasiliūnienė / 225

ŠAKYNA

Šakynos Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios istorija | L. Jovaiša / 229
 Šakynos Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios architektūra ir šventorius | S. Slaminskienė / 245
 Trys altoriai | A. Giniūnienė / 288
 Krikštykla | A. Giniūnienė / 304
 Sakykla | A. Giniūnienė / 309
 Vargonai | R. Stankevičienė / 314
 Klausyklos (I, II) | A. Giniūnienė / 320
 Suolai-klaupai (I, II) | A. Giniūnienė / 323
 Suolai-klaupai (III, IV) ir aštuoni suolai | D. Vasiliūnienė / 325
 Zakristijos spintos | D. Vasiliūnienė / 328
 Spintelė | D. Vasiliūnienė / 332
 Zakristijos durų tapyba „Šv. Marija Magdalena“ | A. Giniūnienė / 333
 Sieninės spintos durų tapyba „Arma Christi“ | A. Giniūnienė / 336
 Paveikslas „Švč. Mergelė Marija Belaisvių Vaduotoja“ | R. Stankevičienė / 338
 Paveikslas „Šv. Arkangelas Mykolas“ („Visi šventieji“) | A. Giniūnienė / 344
 Paveikslas „Šv. Jonas Nepomukas“ | A. Giniūnienė / 350
 Paveikslas „Šv. Pranciškaus Asyziečio stigmatizacija“ | S. Smilingytė-Žeimienė / 352
 Kan. Juozapo Antano Varanavičiaus portretas | G. Surdokaitė-Vitienė / 355
 Skulptūra „Nukryžiuotasis“ (I) | D. Vasiliūnienė / 360
 Skulptūra „Nukryžiuotasis“ (II) | G. Surdokaitė-Vitienė / 364
 Skulptūra „Nukryžiuotasis“ (III) | G. Surdokaitė-Vitienė / 366
 Skulptūra „Prisikėlęs Kristus“ | S. Smilingytė-Žeimienė / 369
 Kielikai (I, II) su patena | D. Vasiliūnienė / 370
 Kielikas (III) | D. Vasiliūnienė / 373
 Kielikai (IV, V) su patenomis | D. Vasiliūnienė / 374
 Patena (I) | D. Vasiliūnienė / 375

Patena (II) | D. Vasiliūnienė / 376
Ligonių patena | D. Vasiliūnienė / 376
Komuninė | D. Vasiliūnienė / 377
Šv. Marino relikvijorius | D. Vasiliūnienė / 379
Šv. Kryžiaus relikvijoriai (I, II) | D. Vasiliūnienė / 380
Altoriaus kryžius | D. Vasiliūnienė / 382
Devynios konsekracijos kryžių žvakidės | D. Vasiliūnienė / 386
Žvakidė | D. Vasiliūnienė / 387
Arnotas | G. Surdokaitė-Vitienė / 388
Stula | G. Surdokaitė-Vitienė / 389
Gedulinių reikmenų komplektas | G. Surdokaitė-Vitienė / 391
Gedulinių procesijų kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra | G. Surdokaitė-Vitienė / 394
Vandeninės (I, II) | G. Surdokaitė-Vitienė / 396
Varpai (I, II) | L. Jovaiša, R. Stankevičienė / 398

ŠVENTORIUS

Koplytėlė ir Kristaus kančios kelio skulptūros | A. Giniūnienė / 404

KAPINĖS

Šakynos kapinių Šv. Juozapo koplyčia | S. Slaminskienė / 414
Koplyčios durų tapyba | A. Giniūnienė / 437
Antkapinis koplytstulpis | S. Slaminskienė / 443

Santrumpos / 448

Šaltiniai ir literatūra / 451

Iliustracijų autoriai ir šaltiniai / 466

Summary / 468

Asmenvardžių rodyklė / 471

Vietovardžių rodyklė / 476